

RAQAMLI IQTISODIYOT VA XALQARO RAQAMLI INTEGRATSIYA**Begaliyeva Madina Abdusamatovna**

Qashqadaryo viloyati Iqtisodiyot va Pedagogika Universiteti Iqtisod fani o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13955663>

Annotatsiya. Raqamli iqtisodiyot dunyo miqyosida iqtisodiy o'sish va rivojlanishni yangi darajaga olib chiqmoqda. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning mohiyati, uning xalqaro integratsiyasi, hamda bu jarayonlarning o'zaro bog'liqligi tahlil qilinadi. Maqolada, shuningdek, raqamli texnologiyalarning iqtisodiyotni qanday o'zgartirayotganligi va xalqaro miqyosda qanday o'zgarishlar sodir bo'layotgani haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, xalqaro integratsiya, raqamli texnologiyalar, iqtisodiy o'sish, global bozor.

DIGITAL ECONOMY AND INTERNATIONAL DIGITAL INTEGRATION

Abstract. The digital economy is taking global economic growth and development to a new level. This article analyzes the nature of the digital economy, its international integration, and the interdependence of these processes. The article also details how digital technologies are changing the economy and what changes are happening internationally.

Key words: Digital economy, international integration, digital technologies, economic growth, global market.

ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА И МЕЖДУНАРОДНАЯ ЦИФРОВАЯ ИНТЕГРАЦИЯ

Аннотация. Цифровая экономика выводит экономический рост и развитие во всем мире на новый уровень. В данной статье анализируется природа цифровой экономики, ее международная интеграция и взаимозависимость этих процессов. В статье также подробно рассказывается, как цифровые технологии меняют экономику и какие изменения происходят на международном уровне.

Ключевые слова: Цифровая экономика, международная интеграция, цифровые технологии, экономический рост, глобальный рынок.

Kirish qism (Introduction). Ma'lumki, har bir davlat rivojlanishida avvalo iqtisodiyotiga katta e'tibor beradi, chunki iqtisodiyotni siyosatdan ustun qo'yish bu bor haqiqat. Shunday ekan yaqin yillar ichida bizning lug'at boyligimizga kirishga ulgurgan "Raqamli iqtisodiyot" o'zi nima, oldingi iqtisodiyotdan nimasi bilan farq qiladi kabi savollarga izohlar bilan javob berib o'tsak, maqsadga muvofiq bo'ladi.

Raqamli iqtisodiyot zamonaviy dunyo iqtisodiyotining ajralmas qismiga aylangan.

Raqamli texnologiyalar va internetning keng tarqalishi natijasida iqtisodiyotning ko'plab sohalarida tub o'zgarishlar ro'y bermoqda. Bunda nafaqat korxonalar, balki davlatlararo iqtisodiy aloqalar ham yangi imkoniyatlar va chaqiruvlarga duch kelmoqda. Xalqaro raqamli integratsiya esa bu jarayonlarning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Asosiy qism (Main part) Iqtisodiyot - jamiyatning iqtisodiy faoliyati, shuningdek ishlab chiqarish, taqsimlash, ayirboshlash va iste'mol qilish tizimida rivojlanadigan munosabatlar yig'indisi hisoblanadi. Bu degani inson hayoti davomida zarur va kerakli bo'lgan, shu bilan birgalikda talab va taklifga ehtiyoj paydo bo'lgan munosabatlarning asosi va ishlab chiqish manbasi hisoblanadi. Bu jarayonda hech bir narsa e'tibordan chetda qolib ketishi mumkin emas, hisob-kitob bilan ish yuritiladi.

Raqamli iqtisodiyot tushunchasi haqida olimlar va yozuvchilar fikrlariga ham to'xtalib o'tadigan bo'lsak: Raqamli iqtisodiyot — bu jarayonlarni tahlil qilish natijalaridan foydalanish va katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash asosida turli xildagi, texnologiyalar, asbob-uskunalar, tovar va xizmatlarni saqlash, sotish va yetkazib berish samaradorligini jiddiy ravishda oshirishga imkon beradigan, raqamli texnologiyalarga asoslangan elektron biznes va elektron tijorat bilan chambarchas bog'liq iqtisodiy faoliyat, hamda shu faoliyat natijasida ishlab chiqariladigan va sotiladigan raqamli tovarlar, xizmatlar yig'indisidir. Bazida u internet iqtisodiyoti, yangi iqtisodiyot yoki veb-iqtisodiyot degan terminlar bilan ham ifodalanadi.

Raqamli iqtisodiyot - bu iqtisodiy faoliyatning raqamli texnologiyalar yordamida amalga oshirilishi. Bu jarayonda axborot va kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) muhim rol o'ynaydi.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy komponentlari:

- Elektron tijorat: Mahsulot va xizmatlarni onlayn sotish va xarid qilish.
- Elektron moliya: Moliyaviy xizmatlar va operatsiyalarning raqamli shakli.
- Raqamli infratuzilma: Internet va telekommunikatsiya tarmoqlari.
- Raqamli platformalar: Uber, Airbnb kabi xizmatlar.

Xalqaro raqamli integratsiya milliy iqtisodiyotlarning global raqamli tarmoqlar orqali bog'lanishini anglatadi. Bu jarayon quyidagi omillar orqali amalga oshiriladi:

- Savdo va xizmatlar: Raqamli platformalar orqali xalqaro savdo va xizmatlar ko'rsatish.
- Moliyaviy integratsiya: Raqamli valyutalar va to'lov tizimlari orqali xalqaro moliyaviy operatsiyalar.

- Texnologik hamkorlik: Davlatlararo texnologik transferlar va hamkorlik.

Raqamli texnologiyalar iqtisodiyotning turli sohalariga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda:

- Ishlab chiqarish: Raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va samaradorligini oshirishga yordam beradi.

- Marketing va savdo: Internet marketing va onlayn savdo vositalari orqali mijozlar bilan o'zaro aloqalar yaxshilanadi.

- Ta'lim: Onlayn ta'lim platformalari orqali bilim olish imkoniyatlari kengaymoqda.

Raqamli integratsiya bir qator chaqiruvlarga ham duch keladi:

- Xavfsizlik: Kiberxavfsizlik muammolari.

-Normativ-huquqiy masalalar: Turli davlatlarning qonunchilik bazalari o'rtasidagi tafovutlar.

- Raqamli tafovut: Raqamli texnologiyalarga kirish imkoniyatlaridagi farqlar.

Biroq, bu jarayonning imkoniyatlari ham kam emas:

- Iqtisodiy o'sish: Yangi bozorlar va xizmatlar.

- Innovatsiyalar: Texnologik yangiliklar va ularning qo'llanilishi.

- Bandlik: Yangi ish o'rinlarining yaratilishi.

Natijalar va muhokamalar (Results and Discussions). Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya dunyo iqtisodiyotida yangi imkoniyatlar va chaqiruvlarni keltirib chiqarmoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida korxonalar samaradorligini oshirish, yangi bozorlarni zabt etish va mijozlar bilan yaqinroq aloqalar o'rnatish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda.

Shu bilan birga, xalqaro integratsiya milliy iqtisodiyotlarning global raqamli tarmoqlarga kirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Biroq, kiberxavfsizlik muammolari, turli davlatlarning normativ-huquqiy bazalaridagi tafovutlar va raqamli tafovut kabi muammolar bu jarayonlarni murakkablashtirishi mumkin.

Shunday ekan, davlatlar va korxonalar raqamli xavfsizlik choralari kuchaytirish, qonunchilikni uyg'unlashtirish va raqamli infratuzilmani rivojlantirishga e'tibor qaratishlari zarur.

Endi shu o'rinda tahlil natijalariga va statistikaga nazar soladigan bo'lsak, so'nggi yillarda iqtisodiyotning raqamli sektorini rivojlantirish borasida davlat tomonidan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirish maqsadida Prezidentimiz tomonidan bir qator normativ-huquqiy hujjatlari imzolandi. Raqamli iqtisodiyotni keng joriy etish va uni qo'llab-quvvatlash mamlakatimizning istiqboldagi taraqqiyot rejasidan muhim o'rin egallaganligi tufayli iqtisodiyotning raqamli sektorini rivojlantirish borasida keng ko'lamli chora-tadbirlar belgilandi va mazkur vazifalar ijrosi o'laroq, mamlakatimizda yangi elektron hujjat aylanishi tizimlari joriy etilmoqda, elektron to'lovlar rivojlantirilmoqda va elektron tijorat sohasidagi normativ-huquqiy baza takomillashtirilmoqda, elektron infratuzilma va tijorat shakllantirilmoqda, iqtisodiyotning barcha jablaharida raqamli transformatsiyaga o'tilishi qadamma-qadam amalga oshirilmoqda.

Xulosa (Conclusion). Xalqaro iqtisodiy integratsiya bu — milliy xo'jaliklar (davlatlar) o'rtasida ko'p tomonlama o'zaro barqaror aloqalarning rivojlanishi va mehnat taqsimoti negizida

yuzaga kelgan mamlakatlarning iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy va madaniy jihatdan birlashuvi bo'lib, ishlab chiqarish tarmoqlarining turli darajada va turli ko'rinishdagi o'zaro aloqadorligini ifoda etadi. Iqtisodiy integratsiyaning rivojlanishi muayyan shartsharoitlarining mavjud bo'lishini ko'zda tutadi. Integratsiyalashayotgan mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishi va bozor munosabatlaridagi yetukligi darajasi bir-biriga yaqin bo'lishi kerak. Xo'jalik mexanizmlari bir-biriga mos tushishi lozim. Kamdan-kam istisnolardan tashqari, barcha hollarda davlatlararo integratsiya industrial mamlakatlar yoki rivojlanayotgan mamlakatlar o'rtasida taraqqiy topadi.

So'nggi ma'lumotlarga ko'ra, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar oqimi barqaror o'sish sur'atini ko'rsatib, energiya, infratuzilma va ishlab chiqarish kabi muhim tarmoqlarda rekord darajaga yetdi. Ushbu investitsiyalar nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki barqaror sanoat tarmoqlarini rivojlantirishga ham imkoniyat yaratdi.

REFERENCES

1. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. W.W. Norton & Company.
2. Tapscott, D. (1995). The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. McGraw-Hill.
3. Schwab, K. (2017). The Fourth Industrial Revolution. Crown Business.
4. Manyika, J., Chui, M., Bughin, J., Dobbs, R., Bisson, P., & Marrs, A. (2013). Disruptive technologies: Advances that will transform life, business, and the global economy. McKinsey Global Institute.
5. World Economic Forum. (2020). The Global Competitiveness Report 2020. Geneva: World Economic Forum.